

Slovenski Dom.

Napredno kmetско glasilo.

Izhaja vsako soboto in velja za vse leto za Avstro-Ogrsko 3 krone, za Nemčijo in druge dežele 4 krone, za Ameriko 1 dolar.

Posamezne številke veljajo 10 vinarjev.

Za oznanila se računa: trisopna petit-vrsta 14 vin., vsa stran 48 K, pol strani 24 K, četrt strani 12 K, osminka strani 6 K. Pri vseletni inserciji primeren popust.

Dopisi se naj frankirajo in pošiljajo na uredništvo „Slovenskega Doma“ v Ljubljani, Knaflova ulica št. 5, I. nadstr. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina in oglasi se naj pošiljajo upravnštvu „Slov. Doma“ v Ljubljani.

Razpust c. kr. kmetijske družbe kranjske?

Zadnji občni zbor kranjske kmetijske družbe se je vršil lansko leto začetkom julija. Takrat so nagnali klerikalci v ljubljanski »Mestni dom« svoje največje pretepače poleg duhovnikov in mežnarjev. Predsednik Povše in njegov prijatelj dr. Lampe pa sta vprizorila pretep tako, da je vladni zastopnik končno vendarle odredil, da se zaključi občni zbor. Lani se ni več vršil občni zbor in letos ga tudi še ni bilo. Zatrjuje se, da ga sploh ne bo. Od lanskega leta do zadnjega časa se je v kmetijski družbi sami veliko izpremenilo. Deželni odbor in klerikalna gospodarska »Zveza« je prevzela od nje prirejanje predavanj, nakupovanje bikov, prašičev in še mnogo drugih poslov. Predsednik kmetijske družbe, Povše, zasluži, da bi ga kmetje s tega odgovornega mesta napodili s cepci; kajti kar predseduje on, uničuje družbo in vse delovanje zavira na korist klerikalnim organizacijam.

Klerikalcem se že od nekdaj cede sline po kmetijski družbi. Opetovano so jo že naskočili na občnih zborih, hoteč jo dobiti popolnoma v svoje roke. Ker se jim to poštenim potom ni posrečilo, izmislili so si sedaj nečuvveno lumparijo, po kateri hočejo priti do ogromnega premoženja, ki so ga znesli skupaj naši marljivi in napredni kmetje.

Klerikalci hočejo namreč c. kr. kmetijsko družbo razpustiti. Pridobili so zase že deželno vlado. Najprvo hočejo ustanoviti v področju deželnega odbora deželni kulturni svet. Ko je ta ustanovljen, pa bo vlada razpustila c. kr. kmetijsko družbo. Nad pol milijona kron, ki znaša premoženje glavne družbe in še veliko premoženje posameznih podružnic, bo država odvzela in dala deželnemu kulturnemu svetu.

Klerikalci imajo že ves načrt do zadnje podrobnosti izdelan in tudi računajo s tem, kako bodo razsipali denar, ki ga je naš ubogi kmet v potu svojega obraza

zbral tekom poldrugega stoletja kmetijski družbi. Vsi upi, vse nade, ki smo jih staveli na lepo uspevajočo kmetijsko družbo, splavajo po vodi. Vse je uničeno in naš kmet bo gledal na kmetijsko družbo kakor na žitno polje, ki ga je uničila toča, ali na vinske gorice, ki jih je požgala slana.

Ko poročamo rojakom to žalostno vest, jih pozivljamo, da se pripravljajo na odpor. Bilo bi proti človeškim in božjim postavam, če bi mirno pustili, da bi nas klerikalci, in če tudi z vladno pomočjo, oropali našega največjega zaklada, naše najlepše organizacije.

En glas, en klic mora se razlegati po naši domovini: **Oropati se ne damo!**

Dekan zapravlil čez 20 tisoč K ljudskega denarja.

V našem lepem Kamniku živi klerikalen poslanec dekan Lavrenčič, katerega ljudstvo daleč naokrag pozna po njegovih konjih in po njegovi krasni kočiji. Dekan Lavrenčič ni samo dekan, on je tudi duša kamniške klerikalne organizacije, boter tamošnjih čukov, oče Marijinih devic i. t. d. Največjo besedo pa si je dekan Lavrenčič pridržal pri farovski hranilnici in posojilnici. Tudi on, kakor gospod škof Bonaventura, posebno veliko da na to, da ima v rokah kar največ denarja. Ker nima še zadosti svojega in tudi še cerkvenega premalo, ustanovili so mu klerikalci še »Hranilnico in posojilnico« v kaplaniji, kjer zbirajo vsi klerikalni magnatje svoj cvenk, da ž njim lahko dekan Lavrenčič razpolaga. Posojilnice in hranilnice, četudi so v klerikalnih rokah, so same na sebi nekaj dobrega. Pri farovških je pa ravno to slabo, da ima pri njih ponavadi prvo in zadnjo besedo duhovnik. Ravno to je nesreča za naše ljudi, da tudi pri posojilnicah in hranilnicah duhovščini slepo zaupajo. Kako nesrečni vsled tega lahko postanejo za-

družniki, nam kaže slučaj, ki se je pripetil pred kratkim v Kamniku.

Dekan Lavrenčič je namreč kupil za »Hranilnico in posojilnico« v kaplaniji hišo, pri kateri izgube kmetje, ki imajo v tem zavodu naložen denar, najmanj 20 tisoč kron. Cerar, ki mu je hišo prodal, je namreč kupil pred nekaj leti za 26 tisoč kron, dekan pa jo je kupil za farovško posojilnico in hranilnico za 55 tisoč kron. Hiša, ki jo je dekan kupil, je v tako slabem stanu, da je čudno, da c. kr. glavarstvo ne prepove v njej stanovati. Očividci pripovedujejo, da so razbita vsa okna, preluknana tla, stropi so baje vsi trhli. Tudi nima ta bajta korporacijske pravice, ki v Kamniku hiše posebno vzdigne na vrednosti. V Kamniku živ krst ne more razumeti, zakaj je dekan podrtijo tako drago plačal.

Za hranilnico in posojilnico je to strahovit udarec. Sreča je še, da imajo v njej naložen svoj denar premožni Podgorci; kajti sicer bi zavod moral priti v konkurz.

Mi se danes omejujemo le na suha dejstva in prinašamo zgoraj omenjeno vest v svarilo in v pouk našega dobrega ljudstva. Štejemo si namreč v sveto dolžnost, brez ovinkov razkrivati vse brezvestnosti, ki jih uganjajo nad nami naši duhovni. Čim večji gospod je kdo, tembolj mu slepo zaupa ljudstvo. Zato pa moramo tem bolj jasno povedati one grehe, ki prete našemu kmetu od velikih gospodov.

Danes smo razložili, kako je dekan na brezvesten način zapravlil čez 20 tisoč K ljudskega denarja.

Klerikalci in belokranjska železnica.

Naši klerikalci menda še niso bili nikdar v taki zadregi in taki skrbi za kak mandat, kot so ravno sedaj za izprazni ni novomeško - belokranjski državnozboški mandat po odstopivšem Šukljuetu. Vedo dobro, da se jim prav pošteno maje njih

gospodstvo v Beli Krajini. Ljudstvo je že zdavnaj sito samih praznih obljub. Zahteva, da se obljube, ki so jih imeli klerikalci vedno polna usta, kadar so bile volitve, tudi izpolnijo, da se zgrade prepotrebne ceste in vodovodi in druge naprave, ki so jih klerikalci Belokranjcem že leta sem na vseh shodih obljubovali samo, da so Belokranjci volili njih kandidate.

Najvažnejša gospodarska naprava in pridobitev, ki so jo še posebno poudarjali in prištevali sebi v zaslugo, pa naj bi bila železnica, ki je imela po zakonu, sklenjenem leta 1907. v državnem zboru, steči že letos 1. oktobra po Beli Krajini. Toda ravno ta železnica, glede katere so si naši klerikalci edini lastili zasluge, da so jo dosegli od vlade, jih je spravila sedaj v tako zadrego in stisko, da si ne vedo pomagati iz nje. S to železnico so jo tako temeljito zavozili, da se je ne da sploh še rešiti.

Čisto gotovo namreč je, da bo naša vlada gradila belokranjsko železnico edino-le v tem slučaju, če tudi ogrska vlada zgradi železnico Karlovec-Otočac-Knin. Ogrji pa nikakor nočejo graditi te proge, ampak oni hočejo železnico, ki bi tekla od Knina ne čez hrvaško primorje, ampak čez Bosno po dolini reke Une do Bosanskega Noviga. Ta železnica ni samo veliko krajša, ampak tudi cenejša za 50 milijonov, kot pa ona iz Karlovea v Knin. Pa tudi iz sebičnih gospodarskih ozirov so Ogrji za progo Knin-Bos. Novi. Ta železnica bi vezala Dalmacijo s Hrvaško in Ogrsko in ves promet bi šel čez Ogrsko. Ogrska industrija in trgovina bi pridobila Dalmacijo za se in bi obvladala ves njen trg. To pa je velikanske važnosti za razvijajočo se Ogrsko industrijo. In vsled tega ogrska vlada gotovo ne bo odnehala od teh namer, ker je ne veže prav nič, da bi gradila zvezno progo med belokranjsko in dalmatinsko železnico.

Ko se je namreč leta 1907 šlo za pogodbo med Avstrijo in Ogrsko, je takratni ministrski predsednik Beck pridobil slovenske klerikalne poslance, ki so preje najbolj vpili proti nji, za ogrsko pogodbo s tem, da je obenem ž njo predložil državni zboru zakon o belokranjski in dalmatinski železnici, ki je bil tudi sprejet. Zdelo se je, da je ta železnica v zvezi z pogodbo in klerikalci, na čelu jim dr. Šusteršič, so šli z vso vneto v boj za pogodbo, češ, če glasujemo za pogodbo z Ogrsko, glasujemo s tem za belokranjsko železnico in zvezo z Dalmacijo. Niso pa zahtevali, da tudi Ogrska sklene zakon, da zgradi zvezno progo med belokranjsko in dalmatinsko železnico, ko so glasovali za pogodbo in je bila sprejeta. In ogrski državni zbor ni v resnici sklenil nobenega takega zakona.

Ogrji se sedaj nič ne zmenijo za gradnjo železnice Karlovec-Knin, pač pa hočejo ono Knin-Bos. Novi. Prisiliti ogrske vlade, se pa tudi ne more, ker jo prav nič ne veže, da bi gradila ono progo.

S tem pa je padla tudi belokranjska železnica v vodo, kajti niti misliti ni, da bi naša vlada gradila belokranjsko železnico kot lokalno, da bi izdala 15 milijonov samo za to, da bi siromašna Bela Krajina dobila železnico. Da pa železnice ne bo, so krivi edinole klerikalni poslanci. Takrat, ko je bil sklenjen zakon o belokranjski železnici, bili so klerikalci oni, ki so si lastili edini zasluge, da se je sklenil ta zakon. Sedaj pa, ko so se pokazale njih zasluge za to železnico v pravi luči, ko je jasno, da je le vsled političnega sleparstva klerikalnih poslancev belokranjska železnica pokopana, sedaj bi pa radi ves neuspeh zvalili na naprednjake! Podobni so onemu tatu, ki je bežeč klical: primite tatu! Takih goljufij in sleparstev so pač zmožni samo klerikalci.

Belokranjsko ljudstvo pa vidi sedaj vso klerikalno laž in sleparstvo in zato se ne da več vleči za nos s praznimi besedami in obljubami. Pomedlo se bo pri prihodnji volitvi s takimi ljudskimi sleparji temeljito in pokazalo, da zahteva pošteno in resnobno politično delo!

Občina, občinski zastop.

Spisal Ferdo Plemič.

Bil je lep dan in solnce te je vabilo na polje, bodisi da bi se kot brezdelen pohajač divil čudoviti prirodi, bodisi, da bi kot skrbipoln kmet razkopaval s ponosnimi udarci trde grudi matere zemlje. A danes ni bilo žive duše na širokem polju in bela cesta za vasjo je ostala zapuščena. In vendar si opazil v vasi nenavadno vrvenje. Iz te in one hiše je stopil mož ter se pridružil gruči, ki je stala tuintam na trgu pred občinsko hišo. Tudi v vaški krčmi je bilo precej gostov. A nista se razlegala vesel smeh in prešeren krik iz njih. Resnih obrazov so sedeli možje krog miz in resen je bil njih pogovor. Ta in oni pa je stopil v občinsko hišo, kjer so v neki sobi za dolgo mizo sedeli veljavni možje. Tam se je je kratko mudil, imenoval je neko ime, ali po oddal listek z napisanim imenom onim možem za mizo ter zopet odšel k gruči na trgu ali k družbi v krčmi.

Kaj se je neki vršilo v vasi, da so vsi naši sosede postali nakrat tako resni in da je celo Krofičev Tine, ki je bil drugače najveselejši mož v vasi, hodil okolo z obrazom, kakor da bi „metle upal“?

Občinske volitve so se vršile. Naši sosede so danes volili občinski zastop.

Kaj pa so to, občinske volitve in občinski zastop? Besede se nam zde znane, velikokrat smo jih že slišali, pa vendar jim še ne vemo pravega pomena.

Najprej, kaj je to občina? Odgovor ni težek. Več družin se je naselilo v enem kraju ter zidalo svoje hiše. Ta kraj je lahko velik (mesto), ali manjši (trg), ali še manjši (vas). Te družine, ki prebivajo v enem kraju

tvorijo skupno eno občino. So ti kraji prav majhni, potem se lahko zgodi, da šele več vasic tvori eno občino. Vsaka taka občina ima pravico, da se do gotove meje sama vlada. Pravijo tudi zaradi tega, občine so samostojne, ali s tujo besedo „avtonomne“. To je določil enkrat za vselej avstrijski občinski zakon iz leta 1862. Po tem zakonu se ravna vse občine, če nimajo morda, kakor nekatera mesta, že svoj posebni občinski pravilnik ali s tujo besedo „statut“, ki so ga jim potrdili prejšnji vladarji. (N. pr. Ljubljana, Trst, Celje i. t. d. imajo tak statut.)

Kakšne pravice in dolžnosti pa ima taka občina; to bi radi vedeli. Vsa občinska opravila se dele v dve glavni skupini, v dva delokroga in to v:

1. samostojen delokrog,
2. prenešen delokrog.

V samostojen delokrog spadajo vsa opravila, vsa dela, vse pravice in dolžnosti, ki jih sme občina po zakonu iz leta 1862. izvršiti, oziroma, ki jih mora izvršiti. K prenešenemu delokrogu pa prištevamo vsa ona opravila, ki jih vlada naloži občini, češ, skrbi ti, da bo to in ono o pravem času izvršeno. V prenešenem delokrogu izvršuje tedaj občina od vlade ji poverjene zadeve; občina torej nekako sodeluje z državo. Občina deluje v samostojnem delokrogu, kadar n. pr. skrbi za svoje občinsko premoženje, kadar skrbi za zidanje in popravo občinskih potov, cest, trgov in mostov, kadar skrbi za reveže v občini, kadar skrbi, da se nikogar ne oškoduje na telesu in premoženju, kadar zida in popravlja šole v občini, kadar podeli domovinsko pravico novodošlemu občanu, kadar imenuje za občino posebno skrbnega moža za svojega častnega občana in drugo več. V prenešenem delokrogu pa deluje občina, kadar razglasi n. pr. državne odredbe in nove zakone, kadar pokliče, oziroma zapisuje mladeniče, ki morajo iti k vojaškemu naboru, kadar razglasi volitve v deželne zbornice in državni zbor, o katerih bomo že še govorili, kadar pobira za državo davke in drugo več.

Vse to povzroči seveda precejšnje stroške. Da pokrije te stroške, sme občina zahtevati po zakonu od vsakega občana primeren znesek v denarju. Ta znesek se izterja navadno z drugimi davki vred in se imenuje občinska doklada, ker ga je treba dokladati k navadnim davkom. Če bi pa kakšen občan bil toli nepokoren, da bi se protivil občinskim odredbam, tedaj ima občina tudi pravico kaznovati ga z denarno globo ali zaporom do gotove meje.

To so opravila, ki jih izvršuje občina. Mnogo jih je in raznovrstna so. Da se ta opravila dobro preudarijo in vestno izvrše, zato bi pravzaprav morali za vsak posamezni slučaj skrbeti vsi občani. Ali to bi bilo malce težavno. Kakor hitro bi se imeli posvetovati o tem ali onem, zbrati bi se morali vsi občani in vsak bi moral povedati svoje mnenje. Ali ta nima danes ravno

časa, jutri pa oni ne; ta je bolan, oni je na potovanju i. t. d. To težkočo so spoznali že naši slovenski pradedje, ki so izročili skrb za občinske zadeve izbranim, posebno razumnim možem. Te so nazivali starejšine. Slično je danes; mesto starejšinstva volijo občani izmed sebe občinski zastop. Opravila vsake občine oskrbuje tedaj občinski zastop, ki se zbere vsakotoliko časa v seje k posvetovanju, kako treba to ali ono ukreniti, da bo mnogim prav in malo njim v zamero, da se bo zakon spoštoval, kaj pametnega in koristnega izvršilo in da ne bo preveč trpela pri tem občinska blagajnica. Da pojde vse v najlepšem redu, si občinski zastop izbere iz svoje srede veljavnega moža — župana. Županu pa pridenejo še dva ali tri starejšine. Župan in ti posebno izbrani starejšine se imenujejo s skupnim imenom: občinsko predstojništvo.

Kakšno posebno nalogo ima ves občinski zastop, kakšno nalogo ima občinsko predstojništvo.

Občinski zastop, ki mora po zakonu šteti vsaj osem starejšin ali občinskih svetovalcev, se posvetuje o občinskih zadevah in sklepa in odloča o tem, kar se ima izvršiti. Občinsko predstojništvo pa skrbi, da se ti sklepi tudi izvrše; pravimo tedaj, da ima občinsko predstojništvo izvrševalno moč (s tujo besedo: eksekutivno moč). Seveda potem ves občinski zastop tudi nadzoruje, je-li je predstojništvo poskrbelo za izvršitev sklepa. Vzemimo slučaj! Nekoliko občanov zahteva novo in krajšo pot v gozd. Občinski zastop se o tej zahtevi posvetuje v svoji seji ter sklene, naj se pot res zida, ker je potrebna. Zato še odloči, odkod vzeti denar, da se stroški za zidanje poti pokrijejo, a vse drugo prepusti občinskemu predstojništvu, češ, naj se ono nadalje briga, da bo pot v določenem času končana. Ko pa ta čas mine, ima občinski zastop pravico zahtevati od občinskega predstojništva, da pove, je-li se je pot res dozidala in če je res toliko veljala, kolikor je preračunal občinski zastop.

Občinsko predstojništvo pa tudi ne more samo ob sebi izvršiti dela, ki mu ga je naložil občinski zastop. Občinski zastop sklene na pr., da bo treba pobirati novo občinsko doklado in je naložil občinskemu predstojništvu, naj ono poskrbi, da se bo ta sklep pravočasno razglasil in da bo vsak občan to doklado plačal. Sedaj seveda ne smemo zahtevati od župana in od starejšin iz občinskega zastopa, da bodo oni sami pred cerkvijo razglasili ta sklep, ter da bodo oni sami šli od hiše do hiše pobirati novo občinsko doklado. Ne! Za taka opravila ima občinsko predstojništvo na nazpolago od občine plačane uradnike in sluge, ki skrbijo za objavo in točno izvršitev zadev samostojnega in prenešenega občinskega delokroga. Vsi ti občinski uradniki in slugi delujejo v večjih krajih v svojih posebnih uradih, ki se zovejo občinski urad ali magistrat.

Vsakemu dobremu občanu bo prva skrb, da občinski zastop res skrbno opravlja občinske zadeve. Jasno je tedaj, da pazijo občani, koga izvolijo v ta zastop. Včasih pa je en del občanov drugega mnenja, nego drugi del. Ta del misli, da bi ti možje bili boljši, oni del pa, da bi bili boljši drugi. Tedaj rečemo, da sta v občini dve stranki. Pri volitvah voli potem vsaka stranka svoje može za občinske svetovalce. Takrat pravimo, da se bije v občini volilni boj med dvema strankama. V občinski zastop pa so slednjič izvoljeni oni možje, ki so prejeli pri volitvi največ glasov, t. j., za katere se je izreklo največ volilcev. Ti izvoljeni občinski svetovalci izberejo izmed sebe župana ter oskrbujejo občinske zadeve skozi tri leta. Po treh letih so zopet nove volitve.

Na delovanje občinskega zastopa in občinskega predstojništva pa ne pazijo samo občani, temveč tudi vlada. Vlada ima svoje uradnike po vseh deželah. Taki uradniki so okrajni glavarji, deželni predsedniki in cesarjevi namestniki, o katerih bomo še pozneje govorili. Ti natanko pazijo, je-li vrši občinski zastop vestno svojo dolžnost. V slučaju, da bi je ne, ali da bi se brigal za stvari in odločal o njih, o katerih nima govoriti, potem pravijo ti vladni uradniki: »Občinski zastop je prekoračil svoj delokrog.« Če je to res, potem ima vlada pravico odstaviti župana in občinske svetovalce od njihovih častnih mest. Ljudje pravijo: »Vlada je razpustila občinski zastop.« Vlada pa tedaj hkratu napove tudi čas, kdaj imajo občani voliti nove občinske svetovalce, t. j. vlada razpiše nove občinske volitve.

(»Po »Naši Bodočnosti«.)

Politični pregled.

Čehi o obstrukciji v državnem zboru.

V Masarykovem glasilu »Naša doba« je napisal neki Č . . . , ki pa ni sam Masaryk, članek o položaju v parlamentu. V njem dokazuje, da bi bila največja napaka, ako bi se smatralo zaključenje državnega zbora za uspeh obstrukcije. **Ministrski predsednik je s tem ustregel sam sebi!** Ne obstrukcija, pač pa drugi vzroki so bili, da se je zaključil državni zbor. Člankar pravi, da se je vlada **zbala prepira**, ki je nastal v njeni stranki, vladni stranki dunajskih krščanskih socialcev. Tudi čas ni bil ugoden za zborovanje. S P o l j a k i , ki so markirali zadnji čas opozicijo, se je odločil baron B i e n e r t h raje pogajati izven parlamenta. Tako so obstrukcionisti na vse strani ustregli ministrskemu predsedniku. Njemu tudi ni bilo treba ustanoviti laške pravne fakultete in treba mu ni bilo misliti na finančni načrt. Člankar zametuje obstrukcijo, ki ni rodila nobenega dobrega sadu, zametuje vez z dr. Šuster-

šičem in se poteguje za samostojno čehsko politiko. »Slovenec« se sedaj čez Masaryka repenči. Mi smo v »Slov. Domu« že dovolj jasno povedali, kako obstrukcijo dela dr. Šusteršič. Zgoraj omenjena izvajanja samo potrjujejo, da vsa klerikalna politika ni piškavega oreha vredna. To so spoznali tudi Čehi, zato obračajo dr. Šusteršiču hrbet. Čehi si mislijo: Boljše da mi zapustimo Šusteršiča, kot da bi on nas. — Kmalu bodo tudi drugi jugoslovanski poslanci uvideli, da jih je peljal dr. Šusteršič le kašco jest. — Jeza klerikalcev je umevna. Človek, ki se potoplja, bije na vse strani.

Bosanski sabor.

Po aneksiji Bosne in Hercegovine so začeli iztegovati prste po teh čisto slovanskih deželah Nemci in Ogrji. Madžari so šli celo tako daleč, da so hoteli pred kratkim upeljati po vseh železnicah v teh deželah **ogrske napise, dasi ni pet ljudi, ki bi jih znali čitati, kaj šele da bi jih razumeli.** K sreči pa se ustavno življenje v Bosni prav lepo razvija. V bosanskem saboru nastopajo Jugoslovani sporazumno in obračajo klin proti tujcem, ki bi se radi vrinili v deželo. Sedaj so storili nekaj zelo važnih sklepov. Šolski odsek je sklenil, da se ne podpira v Bosni nikakih šol, na katerih ni učni jezik hrvaški ali srbski. Na vseh šolah se ima v enaki meri poučevati cirilica in latinica. Upi avstrijske in ogrske vlade se torej ne uresničujejo. Nemci in Madžari so mislili, da pridejo v sabor sami tepci, katere bodo lahko poljubno izrabljali. Sedaj pa morajo kislega obraza gledati, kako pametno slovansko politiko delajo naši bratje v saboru.

Razgled.

r Priprave za veliko gasilsko slavnost v Ljubljani, ki se vrši dne 14. in 15. avgusta, so v najboljšem tiru. Dan na dan se priglašajo novi udeleženci. Na slavnost pride predsednik »Slovanske zveze gasilcev«, g. V o z e b , ki bo tudi vodil zborovanje. Iz Češkega pride čez 700 gasilcev pod načelstvom staroste »Zveze čeških gasilnih društev« g. Matejom Mayerjem. Iz Moravskega se je že priglasilo nad 300 udeležencev. Tudi iz Šlezke je že čez 100 priglašanih. Vseh Čehov utegne priti do 1500 mož. Med njimi je priglašanih tudi več doktorjev, inženerjev in celo en grof, kar kaže, da se zanima na Češkem za gasilstvo tudi inteligenca. Poljake pripelje predsednik poljske »Zveze«, dr. C i v i k l i c e r . Hrvatov pride okoli 400. Tudi domačini se pridno priglašajo, tako, da se pričakuje ob slavnosti čez 5000 gasilcev v Ljubljani. Gasilci bodo stanovali deloma po hotelih, deloma po privatnih hišah. Korno poveljstvo pa je že dovolilo 2000 slamnic, ki se razdele po šolah.

340
2710
305

r »Orel« in cerkveni pevec umoril naprednjaka. V nedeljo so se v Vrbju pri Žalcu napredni fantje vračali od veselice družbe sv. Cirila in Metoda proti domu. Pri tem so jih klerikalni fantje zavrtno napadli. »Orel« in cerkveni pevec Pesko pa je naprednjaka Franca Cokana tako udaril, da je nesrečnež kmalu na to umrl. Med desetimi božjimi zapovedi je tudi: Ne ubijaj! Naši čuki in klerikalci so je izpremenili: **Ubijaj!**

r **Judeževi groši.** Klerikalci so dobili od »Kranjske šparkase« 20 tisoč kron darilo in 140 tisoč kron posojila za to, da »Ljubljub«, »Slovenec« in drugo klerikalno časopisje ne bo razkrivalo lumparij, ki jih uganjajo kranjski Nemci in nemškutarji. Za nemškutarje pa se bo potegoval celo na prižnici sam škof Bonaventura! **Izdajalci!**

Zaplenjeno.

r **Za državne poslance.** Znano je, da država daje za ponesrečence od slučaja do slučaja podpore. Te podpore se pa tudi večkrat tako razdele, kakor je kdo pripočen pri vladi. Ljubljanski državni poslance Ivan Hribar je na primer Barjanom že opetovano izposloval podporo, če jini je voda napravila škodo. Na deželi je pa zelo veliko ljudi, ki niti ficka odškodnine in podpore ne dobe, ker se zanje njihovi poslanci ne brigajo. **Dolžnost državnih poslancev je, da čuvajo v prvi vrsti koristi velikev svojega okraja, oziraje se le na to, kdo je potreben podpore.** Opozarjamo deželane, da naj se pri vsaki nesreči, ki nastane vsled neurja, obrnejo tudi na državnega poslanca svojega okoliša, čegar dolžnost je, pri državi izposlovati kar največjo državno podporo, pri deželnem odboru pa tudi prošnjo podpirati. Tako bomo kmalu videli, kateri poslanec je kaj vreden in kateri nič. Poslancev nismo za to volili, da bi po Dunaju na naše stroške postopali.

r **Koliko podpore je že razdelil deželni odbor za nesrečneže?** Iz vseh krajev naše srečne dežele, kjer bi človek mislil, da se bo ljudem sam med cedil, ker so volili klerikalce za poslance, prihajajo vznemirljive vesti, koliko škode je tu napravila toča, opustošila vinograde, pobila sadje in uničila polja. Koliko krajev je voda kar preplavila in odnesla vse najboljše pridelke. Strah gospodari po deželi, da je kar strah. V nesreči bi bila v prvi vrsti dolžnost po-

slancev priskočiti revežem in ponesrečenem na pomoč. Deželni odbor pa, ki razsiplje denar za razne špekulacije, in ki je dosedaj samo še to storil, da je oddal svojim najbolj zanikernim ljudem mnogo služb, se sedaj za kmeta prav malo ali nič ne briga. **Sedaj naj pokažejo, če imajo deželni odborniki še kaj srea!** V nesreči se spozna pravi prijatelj! Najboljše bi deželni odbor storil, če bi objavljaj, koliko podpore da za ponesrečence. Ljudje pa, ki jih na ta ali oni način doleti nesreča, pa naj vsakokrat vložijo na deželni odbor prošnjo za podporo. Potem se bo lahko vsakdo sam prepričal, kaj je dobil.

r **Dekan Rihar v Šmartnem pri Litiji obsojen.** Dekan Rihar je lep božji namestnik. Ko mu je poštni hlapec dostavil poštno pošiljatev, ga je brez vsakega vzroka kakor kak šnopsar ozmerjal in mu dejal, da je lump. Sedaj je c. kr. okrajno sodišče prisodilo prečastitemu dekanu, ki je psoval, 50 kron kazni. Tako kot šmarskemu dekanu, naj se godi vsem nesramnim duhovnikom, ki mislijo, da je ljudstvo za to tukaj, da ga lahko oni zmerjajo. Naj bi naši ljudje za vsako osebno žaljenje, ki ga dožive od strani kakega maziljenca bodisi privatno, bodisi v cerkvi, zahtevali pri sodišču zadoščenje in naše sodnije bi od božjih namestnikov največ zaslužile. Potem bi se pa tudi naši ljudje otresli farovškega jerobstva. **S farovškimi obrekovalci brez odpušanja k sodišču!**

r **Deželni šolski svet kranjski** že zasleduje učitelje in jim daje ukor če uče šolske otroke pošten, domač pozdrav „Dober dan“, češ, da »Dober dan« hudo žali religiozno čustvo otrok in ljudstva.

r **Poznate jubilejni kolek družbe sv. Cirila in Metoda?** Zakaj ga ne naročite?

r **Zahtevajte vsepovsod računske listke družbe sv. Cirila in Metoda!**

r **Poseben vlak v Novo mesto.** Na letošnjo »Zavezino skupščino«, ki se vrši dne 6. in 7. avgusta v Novem mestu, se odpelje dne 6. avgusta zjutraj ob 10. z južnega kolodvora v Ljubljani poseben vlak. Vlak se ustavi tja in nazaj na postajah: Ljubljana (dolenjski kolodvor), Grosuplje, Št. Vid in Trebnje. Iz Novega mesta odhaja vlak v nedeljo, dne 7. avgusta, ob 9. zvečer. Vlak odhaja iz Ljubljane tak čas, da ima zvezo na vse strani. Udeleženci naj se priglase po dopisnicah takoj na naslov: »Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev v Ljubljani«. Poslužite se posebnega vlaka v mnogobrojnem številu! Naj pridejo na skupščino tudi prijatelji učiteljstva! Ceno vožnji zve vsak pred odhodom. Priglasite se takoj na navedeni naslov!

r **Ljubljanski domobranski pešpolk.** Ljubljanski domobranski pešpolk št. 27 pride tekom prihodnjih mesecev na Goriško in se izpremeni v polk alpinistov. V Ljubljani se osnuje nov domobranski pešpolk št. 27.

Dolenjski novičar.

d **Od D. M. v Polju** se nam piše. Od vseh strani se bero po raznih časopisih različne, včasih tudi zanimive stvari. Le od D. M. v Polju in okolice se le redko kdaj kaj bere. Ne mislite mogoče, da mi tukaj vedno spimo ali pa da smo tako hudobni ljudje, da še časopisi za nas ne marajo. Tega mislim, da še ni, saj smo tako vsi na katoliški podlagi. Včasih se kaj malega oglasita »Slovenec« in pa »Domo-ljub«, a »Slov. Dom« se za nas ne zmeni. Pa vendar tudi mi tukaj napredujemo, posebno v tem, kar so že drugi narodi zdavnaj pozabili. Pri nas se vedno sliši, posebno pa ponoči, kako grdo upijejo nočni kričarji, in mnogokrat se tudi stepo, za kar so že neštivilnokrat dobili svoje plačilo od pristojnega oblastva. Izmed vseh se pa še najbolj odlikuje eden, nam zelo dobro znani, že čez 50 let stari, takoimenovani nočni kričar, A. Müller. On, seveda nemčur, je v Vevškovi papirnici kot skladiščni oskrbnik uslužben. Ali vendar svojim predpostavljenim ne more dati miru ter hodi ponoči svojim gospodom delat podoknice, tako, da ne morejo spati. Heil Müller!

d **Iz Debelega vrha pri Laverci.** Čevljarja Erklaveca 2letnega otroka, ki je zšel na železniški tir, so odbijači podrli na tla. Otrok je še živ in le malo poškodovan.

d **Z Vač.** Naši klerikalci nas posnemajo kakor opice. Ko smo mi ustanovili prepotrebno »Kmečko hranilnico in posojilnico«, so pricapljali za nami ter ustanovili tudi oni svojo, za katero pa se živ krst ne briga. Mar naj zaupajo ljudje svoje trdo prihranjene novce kakemu faliranemu poštarju!? Letos, odkar je pri nas kaplan žalostnega spomina, France Majdič, so pa ustanovili že izobraževalno društvo in zadnjo nedeljo tudi »Čuke«. Kako bodo ti ljudje izobraževali svoje ljudi, nam lepo kaže zelena Štajerska s svojim klerikalnim ubijalcem. Res je žalostno, da se dobi še toliko nerazsodnih ljudi, ki slepo nosijo svoje žuljave kronice kaplanu za društva, ki se ustanavljajo samo v namen, da se pridrži ljudi pod farovško komando. Samo za to ustanavljajo društva, da obdrže ljudstvo sebi udano, da bi ne spoznalo, kakšen strup goji v fari, ako ima takega kaplana, kakor mi na Vačah. Naše pobožno ljudstvo še danes misli, da sta naš kaplan in pa bog eno in isto. Pa se silno moti. Ali je bog obrekoval? Ali je lagal? Ali je hodil Kristus objemat dekleta v Bukovec? Ali je bil Bog tako poln sovraštva do tistih, ki so ga križali, kakor je naš kaplan do svojih bližnjih kristjanov? Može in žene, na ta vprašanja odgovorite, pa boste spoznali, da nas kaplan samo farba, da ima on boga samo na jeziku, v srcu pa sam strup za nas farane. In hočete, da naj gre v take roke neskončno pravični in usmiljeni bog!

Ne, za Gospoda so te roke preumazane. — Sreča je hotela, da smo sedaj dobili tudi »Čuke«. Sreča, pravimo, ker sedaj bomo imeli priliko te zveri sami od blizu pogledati. Seveda ubijali pri nas ne bodo, prvič, ker jih je premalo, in drugič, ker smo jih privadili, da gredo ob ave Mariji spat. Pač pa bodo šli lahko v najkrajšem času korporativno v cerkev, saj če bo oberčuk kaplan na prižnici samo politiko uganjal, bo cerkev kmalu prazna. Končno še: K otvoritvi »Sokolskega doma« v Zagorje se nas je peljalo 46 Vačanov, izmed teh 10 Sokolov v kroju. Ko smo prišli domov, smo pa zvedeli, čujte, da smo morali iz Zagorja bežati. Zapomnite si vi, oberčuk, in vesoljna vaša čukarija, da se nismo šli v Zagorje pretepat, da bi pa tudi ne bežali v nobenem slučaju pred vašimi breznarodnimi bratci rdečkarji. Nismo pa bili niti napadeni, in če bi bili, bi se znali dostojno braniti, kakor se bomo morali braniti, kadar bo vaša klerikalno-čukarska organizacija v pobijanju tako izurjena kakor je štajerska. Torej: Na zdar! Oprostite, to ni vaš pozdrav, ampak: »Čik-čuk«!

d Vače. Popolnoma so falirali naši klerikalci. In kako bi tudi ne? Vidimo, da je njihovo delovanje za nas kmete pogubno. Če bi jim sledili, bi bil naš dom kmalu dolina solz. Uboge naše žene, če bi mi hoteli živeti tako pobožno, kakor Titk, Reberšek, kaplan in drugi. Bog nas varuj, da bi nas ti ljudje učili poštenja. To so ljudje, ki jih mora vsak pošten človek s pomilovanjem pogledati. Še bolj pa je vreden usmiljenja Jakopč in njegove punce, ki bodo kmalu imele priimek, ki jim ne bo delal posebne časti. Seveda fantje pustijo v miru, da pri njih vasuje kaplan. Kaj mu neki hočejo! Edino veselje fantom je to, da opazujejo pri oknu njegove ljubezenske nastope. Gospod kaplan, ali veste še, kako je bilo na večer tiste nedelje, ko ste maševali na Široki seti? No, mi vam ne zamerimo, saj sami radi pripovedujete, da ste iz mesa. Le to moramo reči, da za farja niste, za božjega namestnika pa še manj. Iz vas pa bi se napravil dober mešetar!

d Iz Velike doline pri Jesenicah na Dolenjskem. Gospod urednik, sprejmite ta malo dolgi dopis v naš prekorični »Slovenski Dom«, čeravno je spet o našem župniku Gnjezdi. Pomagati ne moremo, ker o tem gospodu še najrajši bere ljudstvo tako, da primanjkuje časopisa. Za prihodnje leto se bode pomnožilo naročnikov. Že sedaj se oglašajo pri dopisniku teh vrstic. Dne 24. julija t. l. se je nekaj izvanrednega prigodilo na žegnanju pri Sv. Jakobu. Naš župnik Janez Gnjezda je naprosil orožništvo z Jesenic, da so mirne in poštene ljudi tirali v cerkev, ali pa proč s cerkvene gmajne. Ker sta se orožnikoma ustavila Avgušt Godec in Grdovičev, ju je orožnik opomnil v imenu postave, da morata iti v cerkev ali pa do-

mov. Seveda je župnik hotel vse v cerkvi imeti, ker je s prižnice vse nazival za tate. Sedaj so prišli tisti časi, ko leta 1775., ko je razsajal grof Tahi. Človek še ni varen pred Gnjezdo. Če prideš k cerkvi, te prime za rame in te tira v cerkev. Ako še to ne pomaga, hajdi z orožniki! Zapomnite si župnik, da bode leto dobili za bero namesto zrnja same smeti. Pa še teh niste vredni, ker tudi nimate dekreta od e. kr. okrajnega glavarstva, da smete pobirati kaplanovo bero. Če pa ravno pridete, smo vam že pripravili, kar vam gre. Kar ste med ljudi zasejali, to smo mi omlatili in od tega dobite sad. Vas bode »Slovenski Dom«, ker je že močno razširjen in ga ljudstvo z veseljem prebira, že dostojnosti naučil. Raje ga bere, kot »Lažiljuba«, ker število »Slov. Doma« raste, »Domoljubovo« pa pada. Vsak zaveden človek si naj naroči ta prekorični »Slov. Dom«!

d Zagorje ob Savi. Od nekdanj nemčurški krajni šolski svet v Toplicah je prešel v slovenske roke.

d Mirnapeč. Škoda vsled toče znaša pri nas 180.000 K. Kje so sedaj naši poslanci?

d Vas Potok pogorela. Vsa vas je bila v plamenu. Zažgali so otroci. Ostale so le tri hiše. Reveži so potrebni podpore!

d Iz Škocijana pri Mokronogu. Da tudi Škocijanci ne spe »spanje pravičnega«, kaže pač misel, ki se je porodila v srcih zavednih škocijanskih fantov, ustanoviti si samostojno društvo »Sokol«. Stvar bo sicer težavna, a ker nam je obljubil priskočiti na pomoč tudi novomeški »Sokol«, zato poskrbite tudi vi vrli Škocijanci in za narodovo probujo vneti hribci, da zopet vse ne zaspi. Potreba nam je kar največ podpornih članov, telovadcev imamo dovolj. Tistih par grošev za mesečnino in za kako drugo podporo, bo pač vsak lahko žrtvoval, ako mu je kaj na tem ležeče, da ne zamre pač krasna misel, ustanoviti si »Sokola«, kajti ko bode v vsaki večji vasi »Sokol«, se bode mogel tudi naš narod uspešneje bojevati proti tujimi, in žalibog tudi domačimi sovražniki, ker le v priprostem narodu je rešitev naše mile slovenske domovine. Skrbite torej domačini in tudi drugi narodnjaki, da bode mogel tudi škocijanski »Sokol« v kratkem času poleteti med ljudstvo, pokazati, kaj da se da storiti z vstrajnim sokolskim delom. »Na delo torej, ker resnobni so dnevi!« Na zdar!

d Kostanjevica. Iz Novega mesta pride k nam avskultant gosp. Alojzij Komljanec.

d Kočevje. V nedeljo, dne 31. t. m., dopoldne ob 8. zjutraj se vrši ustanovni občni zbor Ciril-Methodove podružnice. Slovenci, udeležite se tega velepomembnega zborovanja kar v največjem številu.

d Iz Mokronoga. Vsi tržani smo v strahu radi mesarjevega psa. Še nočni čuvaj se ne upa brez sablje mimo mesarjeve hiše.

d Iz Dobropolj. V Dol. Toplicah je umrla žena trgovca g. Št. i. h. a. N. v. m. p. l.

d Iz Št. Ruperta. V naši cerkvi se skoraj nič več ne sliši božje besede. Naš kaplan Štrajhar vedno bolj udriha po naprednjakih. Zadnjič so ga kaj posebno bodla vabila, ki so jih poslali k nam mokronoški »Sokoli«. Že pred mašo ob 5. zjutraj je skakal po trgu tako, da je vse mislilo, da koga išče, ki naj bi jih strgal doli. Tudi je res en čukec strgal vabila, če ga je naučil oberčuk, tega ne vemo. Pri pridigi je Štrajhar strahovito udrihal po sokolski veselici, češ, da se na njej mladina pohujšuje. Naši čuki pa so najboljši ljudje, če tudi lazijo ponoči okoli deklet, če tudi pobijajo okna, za kar bodo sedaj delali pokoro v zaporu. Naši klerikalci so tudi zapisani v »Treznost«. Vseeno pa pijejo, pojejo in plešejo in z Mickami občujejo. Naši čukeci z oberčukom pa tudi niso nečimerni, ker se dajo vsak hip fotografirati. Kdor trobi v Štrajharjev rog, sme vse delati. Če je kaplan oberčuk, prosi on zanje boga in ta jim vse odpusti, ker se vse godi na katoliški podlagi.

d Volitve v Beli Krajini. Ker se bližajo državnoborske volitve, so klerikalci vedno bolj v strahu za Šukljeto mandata. Dr. Lampe & comp. že strašijo po Beli Krajini, ljudem obljublajo vse mogoče stvari, samo da bi jim sedli na limance. Dr. Lampe opravlja dela usmiljenja, obiskuje in tolaži verne dušice in jim priporoča potrpežljivost i. t. d. Toda lumparije, ki so jih izvršili klerikalci nad zapuščeno Belo Krajino, se bodo maševali; enkrat je že belokranjski kmet pokazal javno, da obsoja to njihovo, zoper kmeta naperjeno počenje, in upati je, da bodo belokranjski kmetje tudi sedaj pokazali, da so sami svoji gospodarji in da se bodo otresli farovškega jarma.

d Čuki v Beli Krajini nikakor nimajo sreče. Nemila usoda jih povsod preganja. Toliko so pa vendar dosegli, da so bili v stanu izvršiti tako častno delo, da so gradaškemu vrlemu sokolskemu odseku ukradli drog. Tudi napredek — samo radovedni smo, kaj pravi k temu njih predsednik, nekdanji policijski komisar — dr. Sturm v Črnomlju.

d Vihar v Beli Krajini. Prejšnji teden je bil v Beli Krajini velikanski vihar, ki je povzročil mnogo škode. Najlepsi vinogradi so uničeni po toči, poljski pridelki ravnotako. V vinogradih je povzročila že peronospora mnogo škode in kar je ostalo, je uničila še toča. Ubogi kmet ne bode letos skoraj nič pridelal, prisiljen bode zopet iskati zaslužek v tujini. Cene so vinu takoj poskočile in bodo s časom še višje, ker bode letos vina primanjkovalo, zlasti ker se je začela zopet trgovina z vinom lepo razvijati, kajti malo katero leto je prišlo toliko vinskih trgovcev v belokranjski okraj, kakor letos. Klerikalci bodo gotovo zopet našemu kmetu obljubovali

zlate gradove, sedaj pa ko je v nesreči, ga ne pozna nihče. Gospod Šuklje, Matjašič, kje ste sedaj?

d **Farovške posojilnice v Beli Krajini** nič kaj rad ne polagajo računov. Marsikatera obstoji že dolgo časa, pa ni nobenih računov. Gospodje po farovžih narede kar po domače. Gospodje, z računi na dan, tudi kmet hoče videti te račune.

d **Za kratek čas.** Miha: »Urša, kje si pa bila?« Urša: »Pri fajmoštru.« Miha: »Po kaj si pa šla?« Urša: »Sem šla prosit, da bi mi naročili tiste škofove bukvice.« Miha: »Saj jih imajo kaplan naprodaj.« Urša: »Jih imajo, pa hočejo imeti za nje 10 grošev, če jih pa fajmošter naročijo, stanejo pa le pet grošev.« Miha: »Zakaj ti bodo bukvice?« Urša: »Jej, jej, kaj še ne veš? Notri je vse tako, kakor pove naša babica.« Miha: »No, potem naj pa gredo škof še za babico, bodo imeli več lona. Jim ne bo treba ob kvaternih nedeljah po cerkvah almožno brati.« Urša: »Ježeš, Miha, bog te bo štrafov, če boš take govoril.« Miha: »Oj, me ne bo, bo preje škofa. Elija ga že ne mara videti, ga je zadnjič že s strelom lovil, pa mu je v Prečni v farovž ušel.« Urša: »Miha! Miha! Kje si pa to slišal?« Miha: »Zadnjič sem bil v mestu, pa sem slišal, ko so se v kloštru menile.« Urša: »Če so se pa v kloštru menile, potem je pa res. Oj, potem pa nočem tistih bukvic. Bi morda greh imela, če bi jih brala, četudi so od škofa.«

d **V Vinivasi v Belokrajini** je bilo Florjanu Stanišiču ukradenih 190 K. Na sumu je, da mu jih je ukradel pastir, ki je pobegnil na Hrvaško.

d **Župnik Rome v Podzemlju** krasno vzgaja svoje farane. France Macele iz Zemlja št. 33 je sunil Matijo Filaka z odprtim nožem v tilnik, Miho Jakliča pa petkrat v levo stran prsi, da mu je odprl prsno duplino in ga smrtnonevarno poškodoval. To so vse posledice katoliške vzgoje in klerikalnega izobraževanja.

d **Iz Št. Lovrenca do Čateža** je potoval zadnjo nedeljo deželni mlinar Lampe. Prišel je bil menda v Št. Lovrenc gledat, če bi se dala kupiti tudi mlečna Temenica za kakih sto tisočakov. Z »veseljem« smo pozdravili tega veleindustrijalnega genija v naši dolini, trdno prepričani, da bo v Šent Lovrencu sedaj kmalu kaka električna centrala, ki naj bi oddajala svojo luč v marsikatero temno dolensko vas in razsvetlila ter pregnala iz glav srednjeveško temo. Ker se naš deželni finančni minister peča poleg mlinarstva nekoliko tudi z duhovniško službo, zato je imel v nedeljo pri nas mašo s pridigo. No, prepričal nas je, da posirovel politički kričač ne more biti nikdar dober cerkven govornik. Na to je povznil v farovžu prav skromno kosilce — kakor je po farovžih sploh navada — in se je odpeljal v Čatež, kjer je po § 2. par ključarjem in podrepnikom razlagal za

zaprtimi vrati o raznih kravjih boleznih in o čevljarskih patentih. Pozabil pa je povedati, kako lehkomišelnost trosi deželni denar za podrte mline ob Savi, da je zabil že najmanj kakih sto tisočakov, katere bomo morali plačevati le mi, ubogi kmetje. Tudi zaupnico je odnesel s Čateža, to pa menda v nadomestilo za bridke ure prvega ponesrečenega shoda, ko je moral tako sramotno oditi on, vsegamogočni namestnik samega deželnega glavarja, duhovnik in celo dolhtar rimske kurije... Zakaj pa sedaj niste priredili tega shoda javno? Trositi pesek v oči par podrepnikom za zaprtimi vrati, to je žalostna samohvala, in take zaupnice, ki jih predlaga kak oceglan fajmošter, niso vredne piškavega oreha. In vrhu tega je čateški fajmošter prosil še za orožniško pomoč pri glavarstvu. Kar dva orožnika sta morala priti stražiti preplašeno podeželno ekscelenco. Kaj so tam gori res sami ubijalci in razbojniki, in ali so orožniki samo za to tu, da stražijo poleg § 2. še oni zaprta vrata? Govorite resnico, pa se ni treba nikogar bati! Dokler pa bode metal stotisočake deželnega denarja v Savo, pa mi kmetje ne moremo mirno gledati in — plačevati za stvari, ki nam nikdar ne bodo v nobeno korist. Kmet vam je dober le za to, da plačuje, zato ga pa hodite slepit in motit ter zavijate resnico na razne načine, da kmet niti razumeti ne more. Za vratmi se je tudi govorilo, kako pospeševati kmetiško gospodarstvo in delati dolgove za razne stroje, katere bomo pa morali nazadnje drago plačati, ko bo šlo vse po vodi. Pa kaj tudi pomagajo, če dobimo deželno podporo, zato pa plačamo toliko višje davke. Nam je vseeno, če nesemo denar davkariji, ali pa ga damo naravnost za nepotrebne stroje. Le ne nas slepiti, da nam deželni očetje kaj pomagajo, pač pa jim pomagamo mi kmetje, ko jim nosimo vsled tega vedno večje davke, da potem razmetavajo denar, katerega se drži kri naših žuljev, pa tudi naše — prokletstvo. —c.

d **Iz Črnomlja.** Visok obisk. Njegova ekscelenca kranjski finančni minister in trgovec z razpadlimi mlini, prečastiti gospod dr. Lampe, se je udeležil kot zastopnik deželnega odbora obravnav, zadevajoče kolodvorov na progi Novo mesto - Črnomelj - Metlika, katere so se vršile pred tednom dni. Ob tej priliki je počastila njegova ekscelenca poleg »vzornega« črnomaljskega župana, Josipa Matije Skubica, katerega roke diše po petroleju, hrastovih deskah, zmesi in po občinskih stoli, kar pa klerikalce to naše dobro in verno ljudstvo nič ne ženira, tudi še zaradi častikraje obsojenega in v črnomaljskem sodnem zaporu sedečega, črnomaljskega župana vrednega občinskega tajnika, znanega vinklarja Benčiča. Snidenje je bilo nad vse ginljivo! V tesnem objemu sta se rizjokali blagi duši in olajšali si s tem grenko boleščost...! Kaj sta imela med seboj, nam

ni znano. Poslavljenja ni bilo ne konca, ne kraja in Benčič bi v svoji pozabljenosti gotovo odšel z njegovo ekscelenco dr. E. Lampetom v »Grad« na torto in črno kavo, če ga ne bi opomnilo oko postave, da njegova ura še ni prišla in da mora ta grenki kelih njegovih zlobnosti in lumparij do dna izpiti. Še en objem in šepet na ušesa — in vrata zapora so se zaprla, ključki so zaravsljali in Benčič zopet lepo mirno sedi v svojem naslonjaču. Benčiču je šel obraz kar iz lima in sanjal je krasne sanje. Ležal je v naslonjaču v dvorcu z deželnim finančnim ministrom pri bogato obloženi mizi, kjer je polno črnih kav, slaščic, tort, potvic in drugih enakih sladkih ropotij — in ko je mož s svojim smrčanjem prebudil sanje in spanje — so se mu sline cedile! Bogme, na občinskih stoli ne sedi — kajti ti so še vedno pri županu. Na svidenje Benčič pri Filipih — ali vam je znano zakaj? — Dr. Šturm, Cerar in župan, skličite sejo, da se pogovorite o nadaljnjih korakih.

d **Iz Semiča.** Naši mesarji so povišali cene mesa za 14 vin. pri kilogramu. Sedaj stane kilogram 1 K 20 vin. do 1 K 30 vin., naj so kosti ali kar če, brez razlike. Čuje se, da bo meso še dražje.

d **Vinska letina** kaže prav slabo. Nobeno leto ni bilo tako deževno, kakor letos. Peronospora je opustošila vse vinograde. Listje odpada, a grozdje gnije in se suši. Kmetje so zelo obupani, ker starega vina ni več veliko, ker so ga skoro vsi prodali za slepo ceno, po 16 do 20 vin. liter. Sedaj mu je pa cena 34—40 vin. liter. Tudi poljski pridelki so močno uničeni od mrčesa, posebno krompir.

d **Iz Štrekljevca.** Pred nekaj časom smo imeli čast, videti novolurškega apostelja, Tomazina, ki je znan po celi fari kot spiritist. Farbal je že s kolomanovim žegnomo itd. Sedaj se je tega naveličal. Poprijel se je Novega Lurda.

Gorenjski novičar.

Novice iz Št. Vidja nad Ljubljano.

g **Klerikalna blamaža.** Niso še zlepa naši klerikalci tako blamirali se, kakor so se sedaj glede stavbnega prostora nove šole. Premislite, Vovkovina jim je splavala po vodi. Oh, pa toliko truda jih je stala vsa ta komedija. Lagal je »Slovenec«, lagal je »Domoljub«, ko je svoječasno pisal, da je že pribita resnica, da bo stala šola na Vovkovini. Seveda so imeli črnuhi pri tem zlobni namen s takim neresničnim pisarjenjem kmeta toli preslepiti, da bi obupal in se mirno vdal. Ljubi kmet, sedaj vsaj veš, koliko je verjeti lažnjivemu »Slovencu« in »Domoljubu«. Najbolj pa se je seveda blamiral Zabret, ki mu še na misel ni prišlo, da bi se deželni šolski svet drznil podariti njemu tako kosarico in Vovkovino ovreči. Blamiral se je

nadalje Klanfar, ker je nekoč pljunil pred nekega naprednjaka ter kazaje na pljunk rekel: »Vidiš, toliko ti bo koristilo, ker deluješ zoper Vovkovino.« Blamiral se je tudi vižmarski Rahel, ko je trdil, da Zabretova in Klanfarjeva beseda več velja kakor vseh davkoplačevalcev. Skratka, blamirali so se naši klerikalni veljaki tako silno, da hodijo okrog kar z upognjenimi glavami. Ni čuda, nosovi, ki so se jim potegnili za cel meter, jih vlečejo k tlom. Revčki!

g Št. Vid nad Ljubljano. Podjetni domačin Ignacij Česen z Broda je napravil z močjo Save pri svojem mlinu električno centralo, katero dobičkanosno skoristiti namerava s tem, da jo bode oddal domačinom za razsvetljavo, ozir. kot gonilno moč strojev. Mož je zaduje čase precej klerikalen, ker mu je za speljavo podjetja odprla kredit farovška hranilnica. Pričakovati bi torej bilo, da bi mu klerikalei, ki so mu šli na roko pri stavbi, tudi pomagali porabiti električno silo, kar so mu ob začetku navdušeno obljubili. Toda sedaj, ko je treba električno moč odvzeti, se zaporedno umikajo napravi. Celo knezoškofijski zavodi, ki so mu prvotno obljubili napeljavo, so mu sedaj, ko je dograjeno, jo ravnodušno odpovedali, tako da se mož opravičeno jezi nad svojimi pristaši in prav lahko je, da, če se bodo ti dobri klerikalei izigravali nad domačim podjetnikom, ki je potreben pomoči, bode pač prisiljen prodati napravo tujcu. Res čudno je pri nas! Če domačin skuša živeti kot podjetnik, ga na vseh koncih ovirajo, če pa pride tujec, se mu gre na roke povsodi. Vsa stvar izgleda nekako tako, kot bi se namenoma hotelo od gotovih ljudi uničiti podjetnika in celo podjetje, ki takorekoč mora biti dobičkanosno, speljati v druge roke. Med tem, ko se je namreč odrekla električna luč za nedoločen čas v zavodih, kjer bi se lahko krile obresti naprave, se upeljava v šentviško cerkev, kjer gotovo ni potrebna, če pomislimo, da se skozi leto nanosi od faranov toliko sveč v dar, da vsih porabiti ne morejo. Toda naš župnik Zabret na vsak način hoče cerkvi napraviti novih stroškov, ker tako upa priti do prilike, da bi bila cerkev toliko zadolžena, da bi se spolnila njegova želja, spraviti cerkveni dolg na občinske naklade. Z mastnimi dohodki od daril, sedežev in drugih pa bi se on izigraval in se pri polnem koritu smejal ubogi raji, ki bi plačevala ogromne naklade na račun nikdar sitega farovža, ki bi se svetil od električnih žarnic. Zabretu svetujemo, da, če nima denarnih sredstev, naj premisli, kako se bode plačevala potratna razsvetljava, ker moti se, če misli, da se mu bode brez odpora posrečilo speljati ta atentat na ljudske žepe, ker, kakor se mu je črtala naka na oškodovati šolsko občino za lepe tisočake, tako mora tudi tukaj biti. Priporočamo mu pa, da če pri podjetju gospoda

Česna hoče i temu pomagati do obstanka, porabi svoj vpliv, da sprejme električno razsvetljavo obrtnik in škofovi zavodi, da se naš sum »prenos podjetja« v druge roke prekmalu ne uresniči.

g »Sokol« v Št. Vidu priredi javno telovadbo, združeno z ljudsko veselico 4. septembra t. l. na vrtu in v prostorih gostilne gosp. A. Štruklja na Trati, mlado društvo se krepko razvija in le želeti je, da se čimpreje zamore zgraditi »Sokolski dom«, kojega se radi neprikladnih prostorov težko pogreša. Telovadci se s pravim navdušenjem pripravljajo za nastop, isto naraščaj. Na zdar!

g Št. Vid nad Ljubljano. Lepe razmere vlada v naši občinski pisarni. Ko se je pretečeni teden pojavila bolezen, podobna tifusu, se je poslalo k županu po karbolno kislino oziroma lizol za razkuženje, kar je imeti od deželnega odbora vsem županstvom zapovedano, a v Št. Vidu za to ne vedo. Neki pisar Widmajer je nahrulil prišleca: Pri nas nimamo lekarne, si že opravil, kar poberi se! — Priporočamo deželnemu odboru, naj čim preje pošlje revizijo v ta čedni urad, bode marsikaj lepega našel v Klanfarjevih plehastih škatlah.

g Iz Dravelj. V Ameriki je utonil pri kopanju 26letni Franc Florjančič, posestnika sin, v Dravljah pa je umrla 18letna Franciška Kunovar za jetiko. Gasilno društvo je imelo pretečeno nedeljo veselico pri Bežjaku, ki se je povoljno obnesla.

g Jeseniške novice. Sokolska župa, ta nesrečna župa, je čisto oparila naše ajmohtarje. Vsi so izven sebe. V sobotnem »Slovencu« se zvišajo in tarnajo, ter hočejo dokazati, da jim ni nič na tem župnem izletu; vsaj tako se vidi na prvi hip. Ako pa poročilo prečitaš nekoliko bolj natančno, se vidi, kako jim je Sokolska župa obležala v želodeu. Hud krč jih je vil že pred izletom. Agitirali in grozili so cel mesec prej, da bi s tem ljudstvo odvrnili od sokolske slavnosti. Sam gospod župnik je na shodu Marinarice za božjo voljo rotil, naj se nobena ne udeleži sokolske veselice. Sivi lasje so jim postajali, ko so videli, s kakšno vnemo so se vrle jeseniške žene in dekleta pripravljale, da pripravijo dostojen sprejem Sokolom. Pisali so pisma, rotili s hudičem in pekrom, pa vse zaman. Tak strah so torej imeli še predno so se krepke sokolske čete prikazale na Jesenice. Na dan slavnosti so pa videli, da gre Sokolom še bog na roko, ker jim je dal tako krasno vreme, tako lep dan, kakršnih je bilo še malo letos. Po njihovem mnenju bi moralo cel dan deževati in grmeti. Tedaj so izgubili vso zavest. Dopoldne so se vlačili ti obupani obrazi okrog, kakor megla. Še k maši niso hoteli iti, menda od jeze, ker jim je bog tako štrečno zmešal.

So že cel teden preje »Čuki« govorili, da bo božja roka segla vmes in razdrila »Sokolom« veselico. Sedaj tako razočaranje. Popoldne pa, ko so videli, kako je trumoma prihajalo ljudstvo na slavnostni prostor, so se ojunačili ter dejali: brezverci gor, ali dol, pa so jo primahali v Milanov log, kjer se je vršila sokolska slavnost. Ko je minula telovadba, se je zbralo nekaj »Čukov« pri vinskem paviljonu, ter so se izjavili, da pri njih ni take vzorne telovadbe in tako natančnega reda, kot pri »Sokolih«. S tem so pošteno lopnili po blagoslovljenem dopisniku, ki pravi v sobotnem »Slovencu«, da so se cel dan »Sokoli« prekucevali in še ponoči; da, da, ponoči, ko so se ga nekateri ajmohtarji prav pošteno navlekli pri brezverski veselici. Le disciplini in razumu naših fantov, se imajo zahvaliti, da se niso prekucnili v Savo. Mi vemo, da jih je strah, ko vidijo, kako se navzlic njihovi strahovladi širijo in množijo sokolske vrste, ki bodo prej ali slej rešile narod suženjstva in tiranov.

g Iz Dolskega. Nekaj izvenrednega od naših »Orlov«, po domače »Čukov«! Zadnjič so zvečer peli fantje po vasi. Ko so prišli mimo poslopja nekega »Orla«, je dotični »Čuk« priletel na cesto, da bi se pretepaval z orodjem, ki je bilo okovano z žebli. Rekel je, da že poldrugo uro ne more spati in pozival fante, da gredo spat. Prav lepo oliko uče naše »Čuke« voditelji. Samo pretep in sovražstvo med seboj. Kristus je rekel: Ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe. Pri nas je ravno narobe. Duhovni pastir naj bi se raje za druge, bolj potrebne reči brigal, kakor za politične stvari. Namesto, da bi oznanjeval besedo božjo, agitira za razna društva in bratovščine, katere so pa le farški bisagi koristne.

g Iz Šmartna ob Savi. Dolgo nas že obiskujejo društveniki šmartinsk. izobrazovalnega društva v svojem »Lažiljubu« z groznimi napadi. Ker smo mislili, da nas že vendar puste ti lažnjiveci v miru, smo vse njih napade in laži zametavali. Sedaj imamo zadosti. Zadnjemu listu moramo odgovoriti sledeče: Povedali ste, koliko je bil kaznovan g. Franc Marn in g. Mat. Dolničar v plačilno kazni, navedli pa niste poleg tega svojih društvenikov. Anton Presetnik, ki je moral plačati zaradi svoje izobrazbe 50 K v občinsko blagajno in 30 K sodnijskih stroškov. Poleg tega je prebival tudi pet dni v ječi. Ta gospod je tudi propadel pri g. Ivani Podboršek. Moral je zopet stroške plačati. Tudi g. Manca Bolta, kraljica vseh društvenih žen, je morala plačati radi razžaljenja časti proti Uršuli Dolničar vse stroške advokatom. Bil je pa tudi g. Ivan Bolta, kolar v Hrastju, kaznovan zaradi napada na pet dni težke ječe. Tako napredujejo ti izobrazenci! Oni vedno pred drugim pragom pometajo, svojega pa ne vidijo. Na njem imajo zelo velik kup smeti.

g V Kranjski gori je umrl g. Alojzij Jakelj.

g V Bistrici pri Trzliču je umrl posestnik Janez Valjavec, po domače Česenj.

g Z Vrhpolja pri Moravčah se nam piše: Klerikalna zagrizenost se je prav jasno pokazala na Vrhpolju pri Moravčah dne 21. t. m., ko je strela udarila v gospodarsko poslopje posestnika Janeza Prašnikarja. Vrla požarna bramba iz Moravč, oddaljena pol ure od Vrhpolja, bila je v grozni plohi v najhujšem času na licu mesta s svojim vrlim načelnikom Tomanom, nadučiteljem v Moravčah. To pa nikakor ni bilo po volji klerikalnim petelinom, marveč so zahtevali, naj se požarna bramba odstrani. Požarna bramba se pa ni odstranila, ker tudi dotični gospodar ni pustil, da bi se odstranila, ker je bil popolnoma uverjen, da brez pomoči požarne brambe ne bi bilo mogoče ognja omejiti, kajti bilo je v trenutku celo poslopje v velikanskem plamenu in cela vas v veliki nevarnosti. Menda so klerikalci hoteli s klobuki vodo donášati in gasiti, s čemur bi pa najbrž ne bili ničesar opravili, kajti ogenj se je že oprijemal Hrenovega gospodarskega poslopja in tudi hiša gospodarja Prašnikarja je že bila v veliki nevarnosti, ker se je tudi že užigala. Bila je torej največja bedarija, da so klerikalci zahtevali, naj se požarna bramba odstrani. Saj je moral vsak tepec uvideti, da le požarna bramba more omejiti požar, kar se ji je tudi popolnoma posrečilo. Prašnikarju je pogorel hlev, skedenj in vsa krma. Škoda, katero je povzročil požar, znaša 6000 K, zavarovalnina znaša samo 1000 K. Če bi ne bilo vrle moravške požarne brambe, katero smatrajo klerikalci za liberalno, bi bili imeli na Vrhpolju še vse drugačen požar. Ob ti priložnosti naj še omenimo, da nima vrhpoljska vas prav nobene priprave za prvo pomoč proti požaru; morali so si vse izposoditi iz sosednje vasi. Ključiči, ki služijo v prvem hipu za raztrganje streh, za olajšanje gašenja, so razsajeni že od leta 1893. Tudi nimajo nikakega droga, dasi se je požar od takrat pojavil sedaj že četrtokrat. Poleg tega šteje vas Vrhpolje 34 hiš, cerkev z župniščem in šolo, ali nikjer ni nobenega strelovoda, dasi ima drugod že vsaka cerkev in vsaka šola svoj strelovod. Iz tega se razvidi, kako gospodarijo klerikalni možje v občini. Vso čast pa zasluži načelnik požarne brambe, gosp. Janko Toman in njegovo moštvo za nemorno delo in vztrajnost.

g Mengeš. Zlobna roka je zažgala kozolec Ivana Bokaliča iz Pristave pri Mengešu. Škode je precej.

g Iz Doba. Nad 70 »Sokolov« je v nedeljo, dne 24. julija telovadilo na lepo okrašenem vrtu gostilne g. Zarnika. Prišel je namreč k nam »Kamniški Sokol« in tudi mnogo občinstva iz Kamnika, Vira, Domžal in Ljubljane.

Notranjski novičar.

n 25letnica požarne brambe v Borovnici prepovedana. Na predlog okrožnega zdravnika dr. Marolta je deželna vlada prepovedala 25letno slavlje borovniškega gasilnega društva in sicer iz zdravstvenih ozirov. V Borovnici in okolici razsaja namreč kužna bolezen difterija, na kateri je že večje število ljudi pomrlo, še večje število pa jih leži bolnih. Da se je bolezen tako razširila, je vsekako kriva javna blast. Župan je šele potem javil kužno bolezen, ko je že prva žrtev ležala na mrtvaškem odru in ko so ga ljudje prihajali kropiti. Tudi se je mrtvašnica šele zadnje dni zaprla tako, da niso nepoklicani ljudje mogli vanjo. Ako sedaj razsaja v Borovnici kužna bolezen, je župan na tem v prvi vrsti sokriv. Ako požarna bramba ne more slaviti 25letnice, je v prvi vrsti kriv župan, ki je sokriv, da se je kužna bolezen v malem kraju v tako veliki meri pojavila. Sicer pa bi bila tudi dolžnost okrožnega zdravnika dr. Marolta vso pozornost posvetiti v to, da bi se postavne odredbe tudi dobesedno izvrševale in da bi se bolezen že v kali zamorila. Prihodnjič se bomo z zadevo še podrobneje pečali.

n Z Viča. Kakšne abstinence se vzgaja v naši »Čukariji« pod vodstvom naših frančiškanov, naj služi ta - le dogodba: Ko so ob ustanovitvi »Straže« priredili ti tiči pitje na Brdu, so si tam postavili dve utici z napisom: »abstinent in kavarna.« Človek bi mislil, to je za trezne ljudi, toda kako so pili, znači ta - le pogovor: I.: Nokako se počutiš danes po veselici, ali te kaj glava boli, ker izgledaš, kot bi od smrti vstal? — B.: Mejduš, kaj me ne bi, ko smo pili kavo, je nalival naš natakare več brinjeveca kot kave, — tako smo bili pijani, da smo ležali kot snopi sredi vrta do jutra. — Res, lepi abstinente, prav po frančiškansko.

n Z Dobrove. Skupil jo je. Pri nas imamo župnika, ki je jako vnet zagovornik škofovih kapric. — Tako bi se imela vršiti na Marjetno nedeljo maša na podružnici v Brezju, vasi, ki se nahaja med Dobrovo in Horjulom, toda ojoj, zadnji hip so gosp. župnik izvedeli, da ima edini gostilničar v tej vasi, čujte, »Gramofon«, in kar je še hujše, da celo na glasove gramofona skušajo vaški fantje plesati. Bilo je dovolj, maše ne bo, se je glasila župnikova zapoved in res župnik je raje doma mašo opravil, kot bi se podal v poldrugo uro oddaljene Brezje. Toda par dni po tem dogodku pa je prišel čas, da je bilo treba župniku poslati prav v tisto hudobno vas Brezje po bero, katero mu dajo vaščani s tem, da mu vsako leto nalože dva do tri težke vozove sena. Ko so se pa letos približali njegovi vozniki vasi, so pa Brezjani kot en mož povedali župnikovim voznikom, da naj le domov gredo, saj je tudi župnik doma ostal, ko je bilo čas mašo

brati. Žalostni so se farovski hlapci vrnili s praznimi lojtrami v farovž. Tako je prav, župnik naj se pa škofu zahvali.

n V Verda na Vrhniku. Posestnikovo ženo, Nežo Kobi, je hotel posiliti neznan vlačugar, ko je šla po bližnici z Vrhnike domov. Ko je vpila, ji je pretil, da jo zakolje. Storičca še nimajo.

n Z Vrhnike. Ciganska tolpa tridesetih oseb s petnajstimi konji se je utaborila na Verdú. Pokradli so vse, kar so dobili. Končno jih je sodišče zaprlo.

n V Logu se je smrtno nevarno poškoval 56letni Lipovšek, ko je metel seno iz kozoleca.

n Iz Rovt. Naša vrla požarna bramba je naglo pogasila ogenj, ko je v nedeljo treščilo v hlev posestnika Janeza Petkovška.

n V Horjulu je dobil nadučitelj Pokorn častno svetinjo za 40letno službovanje.

n Na Nanosu se je ponesrečil enoletnik Dekval. Padel je 20 metrov globoko. Prepeljali so ga v postojnsko bolnico.

Iz Logateca. Ker je zaspal postajo Logatec, je nek potnik skočil pri Logatecu iz vlaka.

n Vipava. Neznan tat je vlomil v trgovino Silvestra in mu odnesel kakih 15 K.

n Bralno društvo »Lipa« na Slapu pri Vipavi ima v nedeljo, dne 31. t. m., plesno veselico. K obilni udeležbi vabi odbor.

n Iz Ilirske Bistrice. Vendar je prišel srečni trenotek, da se bo začelo z zidavo »Sokolskega doma«. Letošnje leto, tako upamo, bode že dogotovljeno. Čujemo, da se pripravlja za veliko veselico v korist »Sokolskega doma« velika priredba. Pripravlja se tudi z dramatičnimi predstavami. Moči je veliko na razpolago in veselja je tudi, samo začeti je treba. — Prosto-voljno gasilno društvo ima svojo letno veselico dne 7. avgusta v prostorih hotela »Tomšič«. — Pretečeno nedeljo je nek gospod revnega zidarja tako pobil in natepel, da je moral revež v bolnišnico. Kaj si misli tisti gospod, da so delavci živina? Ali niso tudi reveži ljudje? Tisti revež je zidar in tujec, ki ni navajen teh »hoch« gospodov. Danes niso več tisti časi, kakor nekdanj, ko je bil še oče tega »gospoda« živ.

n Javno vprašanje zastavimo raznim oblastem, kako je to mogoče, da se nikdo ne pobriga za gostilno pri »Kovaču« na Topoleu. Tam se godijo take nerednosti in svinjarije, da ni več mogoče molčati. Pred nekaj časom je neko mrtvo tele izvelkel iz krave in to tele je ta doma razsekalo in delal »galaže« iz njega. Svojega merjasca je dal rezati, in ker mu je hotel radi tega poginiti, ga je zaklal in na drobno prodajal. Tudi druge lepe reči uganja ta naš mož, a nikdo ga ne vidi. Menda imajo klerikalci pravico, da delajo ljudi bolne. —

Oblast, kje si?

Gospodarstvo.

gd Če prašiči pitanci radi ne jedo, so si morebiti pokvarili želodec. To se lahko zgodi s slabo, pokvarjeno hrano, ali pa, če se jim da prevroča hrana. Zanikarne deklet mnogokrat greše s tem, da svinjam dajejo prevročih jedil. Predvsem je treba paziti, da se hrana menja, ker se enakomerne hrane prašiči radi naveličajo.

gd Najboljše žito za kokoši je oves, ki ima v sebi vse snovi, ki jih te živali potrebujejo za hranjenje telesa in za tvorjenje jajec. Skoro enake vrednosti je ajda, ki pa je predraga, da bi jo dajali, le za spremembo jim jo tu in tam lahko privoščimo. Ravnotako je tudi s pšenico, ki je posebno dobra za piščeta. Ječmen tudi dobro tekne kokošim. Koruza se navadno preveč uporablja, a ni posebno dobra, ker povzroča, da se kokoši preveč zrede, debele kokoši pa malo neso. Koruzo je dobro dajati pozimi, ker povzroča gorkoto, poleti pa kokošim potresajmo različna žita, ker jim sprememba hrane dobro de.

LISTEK.

Benedek.

J. S. Machar.

(Konec.)

Ko je umrl general John, načelnik generalnega štaba iz bitke pri Kustoci leta 1866., si je izprosil nadvojvoda Albreht celo korespondenco in vse pismene beležke ranjkega, in tako se je zgodilo, da rodbina še zasebnih pisem ni nikdar več dobila. Maršal, ki je skrbno pazil, da bi bila njegova podoba v zgodovini kar najsijajnejša, se je očitno bal, da bi bile mogle kdaj priti na dan razne okolnosti, in da bi se bil moral najmanj deliti za slavo zmage z nekom drugim — takšnim razlagam se je rajši previdno ognil, dokler je bil čas.

Zelo različne misli od te so ga pač spravile na pot v Gradec. Ubogi Benedek se je mogel deliti samo za svojo nesrečo, samo za odgovornost — za nič drugega.

In njegova nesreča je imela potem doseči vrhunec. Zadnji udarec je imel šele priti.

Benedek je torej po 19. listopadu požgal vse beležke in zapiske iz vojne 1866. Tudi gotovo listino, ki bi bila lahko ščit njegove vojaške časti.

8. grudna istega leta je pa prinesla »Wiener Zeitung« zelo dolg članek, v katerem je bil od avtoritativne strani in pred celim svetom Benedek označen kot krivec nesrečnega izida cele vojne. Henikstein in Križmanič sta napravila vse, kar je bilo mogoče, vrhovni poveljnik je pa zaslužil kazni za vse, kar se je pripetilo. »Izguba zaupanja njegovega najvišjega cesarskega gospoda, uničenje njegovega vojaškega

imena pred sočastniki in v bodočnosti, spoznanje neskončne nesreče, ki je doletela pod njegovim vodstvom armado in celo monarhijo, mora sploh biti za takega častiteljnega in ponosnega moža, kot je Benedek vedno bil, težja kazni, kot bi ga bila mogla doleteti pri daljšem sodnem obravnavanju.« V takšnem tonu gre ves članek naprej.

In na ta boben so udarili vsi časopisi v monarhiji. Satira in humor sta z besedo in podobami gnala isto godbo. Benedek je postal naenkrat ena najbolj neumnih, smešnih in lahkomišljenih figur cele monarhije. Ulici, ki je kričala po vojni za cesarjevo kočijo: Abdanken! Abdanken! (Odstopi! Odstopi) so morali vreči žrtev. In čim slavnejša je bila, tem več je morala zaleči. Ulica se je vrgla nanjo, jo trgala, tulila od razkošja, da jo ima in prenehala dalje misliti. Bila je zadovoljna.

»Izguba zaupanja njegovega najvišjega zaupanja« — v tem je to ležalo. Ta udarec je zadel. »Ostanek svojih vojnih iluzij in svoje vojaške poezije sem pokopal tega leta,« piše Benedek čez nekaj časa princu Turn-Taksu, ki ga je hotel obiskati, in ga prosi, naj ne hodi k njemu. Kakšni so bili neki dnevi, kakšne noči tega nekoč ponosnega in ošabnega vojaka! Tega služabnika svojega gospodarja, enega najbolj zvestih, kar jih zgodovina sploh pozna!

Prišel je k njemu zgodovinar Vvenot in ga naprosil za nekatera poročila iz nesrečne vojne, s katerimi bi se mogel opravičiti. — Benedek je na kratko odklonil. — Žena ga je pregovarjala, naj bi spregovoril, toda nič ni pomagalo. »Ne koristilo bi to niti cesarju, niti armadi. Premagani vodja mora prenašati svojo nesrečo.«

In ta mož ni bil nikdar večji, kot v svojem trpljenju.

Samo svojima prijateljema Albrehtu in Johnu ni mogel odpustiti. Ta dva sta bila povzročitelja in redaktorja onega članka v »Wiener Zeitung« od 8. grudna. John se je dal pri njem opravičiti, javil mu je, da ni sodeloval pri članku, prišel v Gradec in lepo prosil za razgovor, toda raztrpčeni vojak ga ni pustil pred se in ga ni hotel videti.

In ne samo, da je sam molčal, tudi drugim je zapovedal molčati. Njegov zapadni prijatelj Müller, njegov pobočnik iz leta 1866. je bil pri njem, ko je sežigal svoje papirje. Müller je poznal in vedel za vse — po Benedkovi smrti je pravil, da bi bil moral ohraniti vsaj gotovo listino.. vsaj to edino. Benedek je namreč požgal tudi to, kar je bilo pisano lastno-ročno od njegovega najvišjega vojnega gospoda. Ta Müller je tudi vrnil po Benedkovi smrti maršalu Albrehtu sabljo nadvojvode Karla. Ko mu jo je hotel maršal pustiti za spomin, jo je skromno zavrnil, češ, da »te sablje že ne more nositi boljši vojak, kot je bil Benedek.« In ta Müller je tudi molčal kot grob — sicer ga je pa

poklical nadvojvoda Albreht v svojo službo in ga pridržal celo vrsto let.

Počasi se je vrnil v Benedkovo dušo nekak mrzel mir. Hodil je na sprehod, začel zopet čitati časopise, knjige, hodil na lov, ustavil včasih kakega znanega častnika in se spustil z njim v pogovor.

Tudi nekako zблиžanje z nadvojvodo Albrehtom je nastalo. Nadvojvoda je namreč napravil tu in tam korak. Benedkov sluga je ukradel svojemu gospodarju vojaške redove in izginil. — Albreht mu je na vest o tem poslal svoje. Benedek se mu je na kratko po vojaško zahvalil. Potem je napisal nadvojvoda brošuro: »O odgovornosti v vojni,« se izrazil v nji pohvalno o Benedku in mu jo dal poslati. Benedek se je zopet zahvalil. Ko je prišel nadvojvoda leta 1872. po dovršitvi cesarskih vaj v Galiciji v mestece Gdow, se je spomnil tu na prvo Benedkovo junaštvo in mu napisal prisrčno pismo. Toda na koncu je pridal: »Prepovedujem Vam mi odgovarjati...« Zato Benedek ni odgovoril. Gdow — to je bil oni kraj, kjer je udušil s peščico vojakov kot mlad podpolkovnik leta 1846. zahodno-gališko revolucijo.

Videti je, da je bil mir molččega vojaka le ledena skorja za zunanost — notri je bilo pa pač drugače...

Leta 1873. je prišel tedaj 15letni prestolonaslednik princ Rudolf v Gradec. Spremljal ga je učitelj general Latour, in imel je obiskati Benedka — po naročilu svojega cesarskega očeta. Mogoče je bil to prvi korak h kakemu milostljivemu stiku, mogoče — kdo ve?... Benedka ni bilo doma in princ mu je pisal zelo prijazno pismo. Ko je je stari vojak prejel, je rekel žalostno: »Prepozno!« Potem se je prebudil v njem stari ponos in dodejal je: »Premalo!« Ni se priglasil za avdijenco, temveč pisal grofu Latourju, da prosi, naj sporoči »njegovo zahvalo«. Latour je pozval Benedka, naj se zahvali princu naravnost. To se je zgodilo. In v novem pismu na Latourja pravi: »Sem končno sam v sebi gotov, nočem biti moten v svojem miru.«

Čakal je samo na eno: da ga cesar pozove k sebi in da nastane resen razgovor, ki šele zaključí račune preteklosti — — — to se ni dogodilo.

Umril je za rakom v grlu dne 27. maltravnja 1881. Po svoji želji je bil pokopan v priprosti civilni obleki, on, vojak z dušo in telesom. Njegova oporoka priča, da se je ločil s sveta nepomirjen s svojim bivšim prijateljem, maršalom Albrehtom.

Samo žena Julija, sotrpiteljka v njegovem heroškem molku, se je potrudila, da bi bil vsaj spomin njenega moža čist. Vse preostale papirje in pisma je izročila avstrijskemu zgodovinarju H. Friedjungu, ki jih je izdal v debeli knjigi s temeljitimi pojasnili pod naslovom: »Preostali papirji Benedkovi«.

General je imel namreč v svoji ženi tudi najboljšega prijatelja. Pisal ji je z vsak vojni, pred bitko, med bitko, po bitki, pisal ji je o vsem, kar se je prigodilo, kar je mislil, čutil, in izrazi ljubezni se menjajo s celimi vojnimi buletini — in tako je bilo vsaj deloma mogoče, da je mogla in pogovoriti žena tam, kjer je molčal mož. Celo življenje je v teh pismih: iz početka krasno, veselo, srečno, in pozneje ta nana žaloi gra zvestega služabnika svojega gospodarja. Državna raisona in krik ulice sta potrebovala svoje žrtve — ta pisma kažejo, kakšna je bila ta žrtev kot človek. In kakšna je bila ta državna raisona.

Izdajatelj in urednik Ivan Bavdek.

Pređa se

račice pustitve popolna, dobro ohranjena na mlinja

Mlinska oprava

Natančneje se izve pri lastniku **Kajetanu pl. Premersteinu v Ljubčevu pri Idriji.**

Pozor! Pozor!
V najem se da

lepo posestvo

tik farne cerkve na križišču cest, z dobro idno **gostilno, prodajalno in poštno nabivalnico**, ki obstoja nad 80 let. Na posestvu je razun **hiše 10 gospodarskih z obširnim hlevom, mostno tehtnico in kovačnico** ter je vse v jako dobrem stanju. Nastopiti je mogoče najpreje s **1. decembrom.**

Natančuejša pejasnila daje g. **H. Knez, Št. Juri pod Kumom, p. Radeče.**

Dobro ohranjena, kompletna ročna cirkularna žaga

prerabljena tudi za vodno moč, se po jako nizki ceni, **240 K,**

proda.

lojasnila daje **Dragotin Val v Ilirski Bistrici.**

Posestvo

je naprodaj. Obsega vsa gospodar-ska poslopja, v dobrem stanu, zraven dva travnika, vinograd, sadni vrt in gozd, v lepi legi, kakih pet minut oddaljeno od Št. Jerneja. — Cena se poizve pri lastniku **Franc Pirkoviču na Grbah, pri Št. Jerneju na Dolenjskem.**

Nad 50 receptov

vsebuje kuharska knjiga, kt jo je izdala Prva kranjska tovarna testenin v Ilirski Bistrici. Tvrška razpošilja jo vsakomur zastonj in poštnine prosto.

18 43 7 21

Ustanovljena leta 1868.

Absolutno pred ognjem in tatovi varne

BLAGAJNE

izvrstne kakovosti

prodaja tovarna blagajni **M. Adlersflügel**

Dunaj, I., Franz Josefs-Kai št. 27.

Založnik rajfajzen. zadrug ltd.

21 42—21

Kri! dosežejo odrasli in otroci, bolni in zdravi. — Polo-vico stroškov prihranite v gospodinjstvu na kavi, sladkorju in mleku, ako pijete **SLADIN,** to je dr. pl. **Trnkóczyja** sladni čaj.

Moč! En zavoj velja 50 vin. Dobiva se povsod. Po pošti se naroča najmanj pet zavojev po povzetju pod naslovom v glavni zalogi.

Zdravje!

Lekarna pl. Trnkóczy
v Ljubljani zraven rotovža.

Tržne cene v Ljubljani

	Cena			
	od		do	
	K	h	K	h
1 kg govejega mesa I. vrste . . .	1	32	1	60
1 " " " II. " . . .	1	20	1	40
1 " " " III. " . . .	1	03	1	28
1 " telečjega mesa . . .	1	40	1	08
1 " prašičjega mesa (svežega) . . .	1	50	1	80
1 " " " (prekajenega) . . .	1	90	2	10
1 " koštrunovega mesa . . .	1	12	1	20
1 " jagnjetovega mesa . . .	1	60	—	—
1 " kozličevega mesa . . .	1	80	—	—
Prašiči na klavnici . . .	0	00	0	00
1 kg masla . . .	2	60	2	68
1 " masla surovega . . .	2	50	2	60
1 " masti prašičje . . .	2	10	2	20
1 " slanine (špela) sveže . . .	1	80	1	96
1 " slanine prekajene . . .	1	90	2	—
1 " sala . . .	1	80	1	96
1 " surov. margarinkega masla . . .	2	—	2	20
1 " kuhan. margarinkega masla . . .	2	10	2	20
1 jajce . . .	—	6	—	7
1 l mleka . . .	—	20	—	—
1 " " posnetega . . .	—	08	—	10
1 " smetane sladke . . .	—	—	—	—
1 " " kisle . . .	—	80	—	90
1 kg medu . . .	1	20	1	40
1 " čajnega surovega masla . . .	3	—	3	10
1 piščanec . . .	—	80	1	20
1 golob . . .	—	40	—	44
1 raca . . .	1	70	1	90
1 gos . . .	—	—	—	—
1 kapun . . .	—	—	—	—
1 puran . . .	—	—	—	—
100 kg pšenične moke št 0 . . .	40	—	—	—
100 " " " " 1 . . .	39	50	—	—
100 " " " " 2 . . .	39	—	—	—
100 " " " " 3 . . .	37	80	—	—
100 " " " " 4 . . .	36	80	—	—
100 " " " " 5 . . .	34	—	—	—
100 " " " " 6 . . .	29	—	—	—
100 " " " " 7 . . .	25	—	—	—
100 " " " " 8 . . .	14	—	—	—
100 " " " " " . . .	18	—	—	—
100 " koruzne moke . . . I. . .	36	—	—	—
100 " ajdove moke . . . II. . .	33	—	—	—
100 " ržene moke	29	—	—	—
1 l fižola . . .	—	20	—	30
1 " graha . . .	—	36	—	40
1 " leče . . .	—	36	—	40
1 " kaše . . .	—	20	—	22
1 " ričeta . . .	—	18	—	20
100 kg pšenice . . .	22	50	—	—
100 " rži . . .	16	80	—	—
100 " ječmena . . .	16	20	—	—
100 " ovsu . . .	17	50	18	—
100 " ajde . . .	16	20	17	—
100 " prosa belega . . .	17	—	—	—
100 " " navadnega . . .	—	—	—	—
100 " koruze . . .	14	—	15	—
100 " krompirja . . .	5	50	6	—
Lesni trg.				
Cena trdemu lesu 9—do 10— K				
Cena mehke mu lesu 8—do 9 K.				
Trg za seno slamo, in steljo.				
Na trgu je bilo				
voz sena	4	—	7	—
" slame	3	50	6	—
" stelje	—	—	—	—

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Del. glavnica K 5,000.000.

Stritarjeve ulice števil. 2. (Lastn. hiša.)

Rezervni fond K 450.000.

Podružnica v Spljetu.

Podružnica v Celovcu.

Podružnica v Trstu.

Podružnica v Sarajevu.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih

4 1/2 %

Kupuje in prodaja srečke in vrednostne papirje vseh vrst po dnevnem kurzu.

Loterijske številke.

Dvignjene v soboto, dne 23. julija 1910.

Dunaj: 88, 83, 7, 5, 17.

Gradec: 54, 1, 61, 25, 21.

Dvignjene v sredo, dne 27. julija 1910.

Brno: 40, 30, 20, 2, 56.

Delovodja

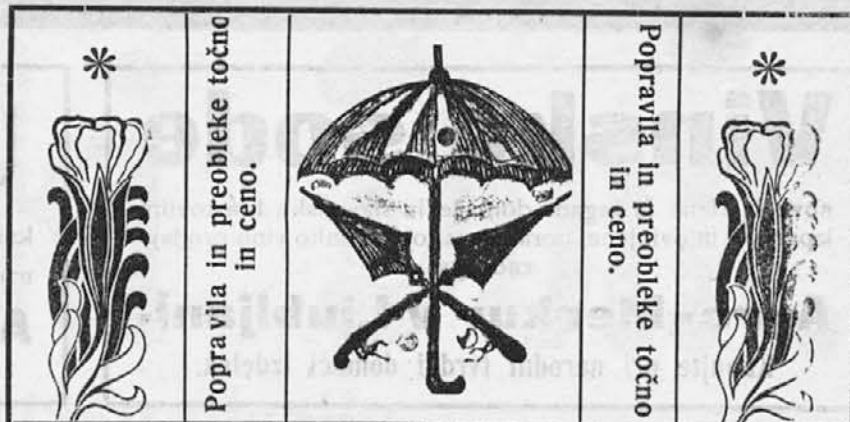
izučen strojnik, vaje vseh malih popravil, kakor tudi električnih motorjev se sprejme s 1. oktobrom 1910.

Lastnoročno pisane ponudbe sprejme: **Železarna A. Pogačnik, Ruše pri Mariboru.** 64 4 4

Listnica uredništva.

Vse dopisnike prosimo, da nam čimprej vpošljejo dopise. Najkasneje morajo biti dopisi v tiskarni v četrtek zvečer, ker se na poznejše uredništvo žal ne more več ozirati.

Čitatelje in naročnike našega lista prosimo, da se v vseh zadevah, kjer žele nasvetov in poduk, obračajo na uredništvo »Slovenskega Doma«, ki odpre poseben predal za vprašanja in odgovore.

Najcenejše solnčnike in dežnike

domačega izdelka priporoča

3 52-20

Josip Vidmar

== v Ljubljani ==

Pred Škofijo 19,

Stari trg 4,

Prešernova ulica 4.

Najbolj varno naložen denar

Stanje hranilnih vlog nad 38 milijonov kron.

je v slovenski

Rezervni zaklad nad 1 milijon kron.

MESTNI HRANILNICE LJUBLJANSKI.

Za varnost denarja je porok zraven rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska z vsem premoženjem in vso davčno močjo. V to hranilnico vlagajo sodišča denar mladoletnih otrok in varovancev ter župnišča cerkveni denar.

Mestna hranilnica ljubljanska sprejema hranilne vloge vsak dan od 8. do 12. ure popoldne in od 3. do 4. ure popoldne, jih obrestuje po 4 1/4%, ter pripisuje nevzdržane obresti vsakega pol leta h kapitalu.

Dne 1. in 16. vloženi denar se obrestuje takoj

Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega in ga vlagatelj ne zaračuni.

Denar se lahko pošilja tudi po pošti.

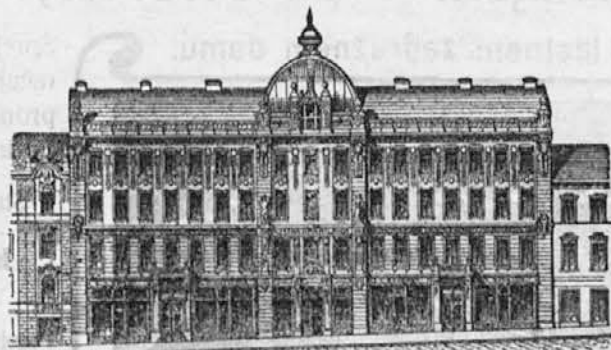
Mestna hranilnica izdaja lične **domače hranilnike** proti vlogi 4 kron, ki se takoj obrestujejo. Priporočamo jih zlasti staršem, da z njimi navajajo otroke k varčnosti.

V podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov je vpeljala ta slovenska hranilnica tudi

kreditno društvo.

Mestna hranilnica ljubljanska se nahaja v lastni palači v Prešernovi prej Slonovi (Elefantovi) ulici števil. 3.

1 24-13

Sprejemajo se tudi vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar, ne da bi se obrestovanje prenehalo.

Posoja se na zemljišča po 5% in proti amortizovanju posojila po najmanj 1/4% na leto.

Dolžnik more svoj dolg poplačati tudi poprej, ako to hoče,

Posoja se tudi na menice in vrednostne papirje.

Vinske sode

nove iz klane in žagane domače in slavonske hrastovine izparjene in ovinjene, porabne takoj za vsako vino prodaja zadruga

Agro-Merkur v Ljubljani.

Kupujte pri narodni tvrdki domači izdelek.

Umetna gnojila

kakor žlindro, kalijevo sol, kajnit, rudninski superfosfat naročite za pomladansko gnojitev **takoj** pri zadrugi

Agro-Merkur v Ljubljani.

Moko

otrobe in druge mlinske izdelke izvrstne kakovosti dobavlja zadruga

Agro-Merkur, Ljubljana.

Vino

kakor ljutomersko, haloško, bizeljsko, dolensko, metliško, vipavsko, goriško, istrijsko, zanesljivo pristno, izborno kapljico dobavlja od 56 l naprej zadruga

Agro-Merkur, Ljubljana.

Kose:

iz najboljšega avstrijskega jekla, ki ustreza različnim željam posameznih pokrajin, kaljene in klepane, ponuja 10 48-26

zadruga Agro-Merkur

po najnižjih cenah. — Vsaka kosa ima vtisnjeno ime »Agro Merkur«.

Ustanovljena 1882.

Pošt. hranilnični račun št. 828.406.

Telefon števil. 185.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, na Dunajski cesti števil. 18, v Ljubljani

v lastnem združnem domu.

je imela koncem leta 1909 denarnega prometa

K 81,116.121-11

upravnega premoženja

K 20,775.510-59

Obrečuje hranilne vloge

po **4¹/₂ %**

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Uradne ure vsak dan

od 8.—12. in od 3.—4.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad

kron 20,000.000.

Posojuje na zemljišča po 5¹/₄% z ¹/₂% na amortizacijo ali pa po 5¹/₄% brez amortizacije. Na menice pa po 6%. Posojilnica sprejema tudi vsak drug načrt glede amortizacije dolga

Uradne ure vsak dan

od 8.—12. in od 3.—4.

3 52-30